

DĚKOV

Dějiny obce Děkov do roku 1945

Zpracovaly Sandra Kreisslová, Agnieszka Socha a Katrin Schreyer

OBSAH

Strana 2
Předmluva

Strana 6
Úvod
ke koncepci
výstavy

Strana 10
Svět
okolo
Děkova

Strana 14
Náves

Strana 18
Chmel
a statek

Strana 20
Kostel

Strana 23
Obchod

Strana 24
Hostinec

Strana 27
Škola a dětství

Strana 31
Literatura
a prameny

Předmluva

PETR ZELENKA
zástupce starostky

Autorky:

Sandra Kreisslová
Agnieszka Socha
Katrín Schreyer

Korektury:

Josef Šebek

Grafický design, sazba:

Johana Kratochvílová, signatura.cz
Antikomplex o.s., Praha 2012
ISBN 978-80-904421-5-3

Obec Děkov má bohatou historii, jejíž stopy jsou zde stále patrné. Je čím se kochat. Také proto, že žijeme v malebné krajině přírodního parku Džbán. Bohatá historie však dává mnoho důvodů k zamyšlení.

Nejstarší zmínky o vsi jsou z roku 1325. Tehdy byla majetkem rakovnického měšťana Racka a jeho syna Radislava. Dominantou obce je památkově chráněný barokně upravený kostel Narození sv. Jana Křtitele, který měl být založen již roku 1037 mnichy kláštera Ostrov u Daulege (v roce 1729 byl upraven a v roce 1868 rozšířen do dnešní podoby). Tvrz přestavěná na renesanční zámek zanikla, když ji vlastníci kolešovického panství Wallisové přestali potřebovat.

Obec Děkov se nachází na území bývalých Sudet – na půl cesty mezi Rakovníkem a Žatcem. Je tvořena třemi částmi – Děkov, Vlkov a Nová Ves. Z přibližně tisíce obyvatel před druhou světovou válkou klesl počet trvale žijících dnes na pouhých 206 lidí. Vlkov přestal být samostatnou obcí s vlastní školou. Nejvýznamněji tvář obce a život v ní poznamenaly události 20. století a důsledky dějinných událostí ovlivňují život v obci do dnešních dnů (oběti 1. světové války, 2. světová válka, odsun německojazyčného obyvatelstva, opětovný návrat života při osídlování novým obyvatelstvem jak z vnitrozemí Československa, tak ze zahraničí, rozpad zemědělského družstva a následné opouštění obce po roce 1989).

Lidem, kteří v Děkově dnes žijí nebo tráví volný čas, jde o kvalitní život. Udržují své domy, hospodaří, účastní se společenského života. Pomohli pojmenovat cesty k řešení mnoha naléhavých problémů v obci, které byly shrnuty ve strategickém plánu rozvoje obce. Dne 13. 7. 2007 byl strategický plán rozvoje obce schválen zastupitelstvem. Od té doby jsou projekty a záměry obce podřizovány základní „strategické vizi“:

Obec Děkov s jejími částmi Nová Ves a Vlkov = obec v harmonické krajině, kde každé místo skýtá kvalitu bydlení a rekreace, kde společně budujeme novodobou historii v respektu k minulým dobám.

Jednou z nejdůležitějších částí naší práce byly diskuse s obyvateli Děkova. První oficiální schůzka proběhla 28. října 2010.
~ Archiv Antikomplex

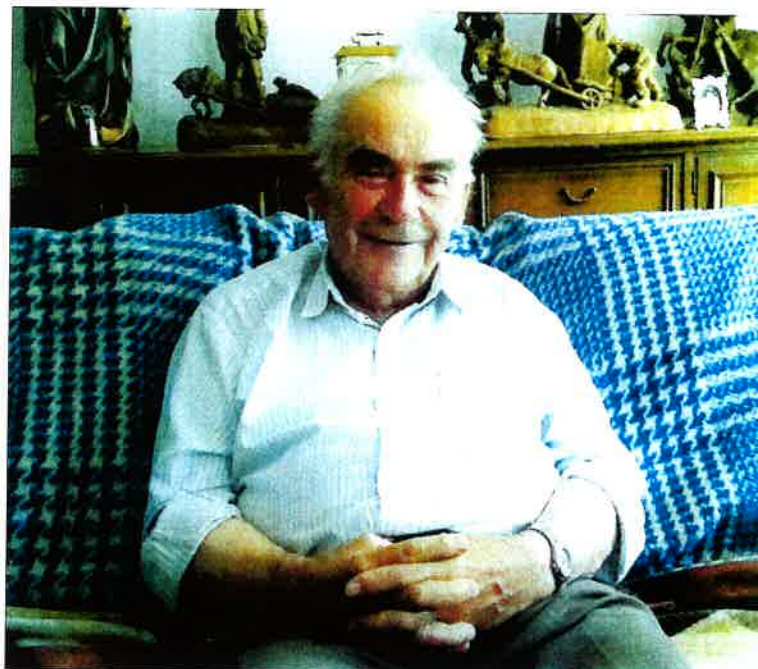
Během našich rešerší jsme navštívili Krajské muzeum Podbořan a Jesenice (Heimatstube Podersam-Jechnitz) v Kronachu. Vedoucí Uta Bräuerová nám byla po celou dobu velmi nápomocná. ~ Archiv Antikomplex

Gerhard Pulz byl prvním pamětníkem v děkovském projektu, se kterým jsme natáčeli rozhovor. Syn skláře z Nové Vsi žije v současné době v Bavorsku.
~ Archiv Antikomplex

Na podkladu strategického plánu vznikl ucelený projekt s názvem Od vědomí místa ke kořenům. Projekt má na starosti stejnojmenná pracovní skupina. V této skupině se setkávají zástupci obce s nadšenci pro poznání historie, s rodáky a pamětníky a také s odborníky. Shromáždíme informace o významných objektech lidového stavitelství, o historii a společenských souvislostech života v obci. Tím největším úspěchem je rozvoj povědomí o sobě navzájem, sdílení společného zájmu, který je nyní znatelný z přirozeného prorůstání myšlenek projektu skrz aktivity, které se v obcích dějí.

Projekt Od vědomí místa ke kořenům má 4 hlavní části:

1. Záchrana objektu děkovské fary pro víceúčelové zařízení obce s výstavou o její historii. Budovu fary z 19. století jsme koupili za 200 000 Kč od Arcibiskupství pražského. Záchrana fary je rozdělena do dvou fází, přičemž první fáze rekonstrukce je dokončena.
2. Vytvoření víceúčelového zařízení obce ve zrekonstruovaném objektu fary. Vznikne zde knihovna, prostory pro setkávání občanů, přednášky, v domě dále bude hodovna, malá scéna pro hudební a divadelní představení, bude zde také stálá výstava o historii a zázemí obecního úřadu.
3. Vytvoření vycházkových okruhů a stezek obcemi Děkov, Vlkov, Nová Ves k zajímavostem, zábavě a rekreaci. Zatím nabýváme pozemky a vedeme s občany diskusi o trasách. Důležitým vodítkem nám jsou již shromážděné informace o místech, která mají svou paměť, a proto považujeme za důležité na ně upozornit.
4. Obnova památek v obcích. Dokončili jsme projekt Obnova prvků kulturního dědictví Kněžveska v obcích Děkov, Kolešov, Hořesedly a Svojetín. V Děkově a Vlkově jsou zrestaurovány pomníky obětem 1. světové války, obnovili jsme křížky na Novoveském vrchu a v Nové Vsi, křížek ve Vlkově a hřbitovní kříž. Máme hotový projekt opravy obecní stodoly jako zázemí pro volný čas a venkovní expozici. V přípravě je i projekt opravy kapličky pod lipami ve Vlkově; bude zahájena oprava márnice na hřbitově.

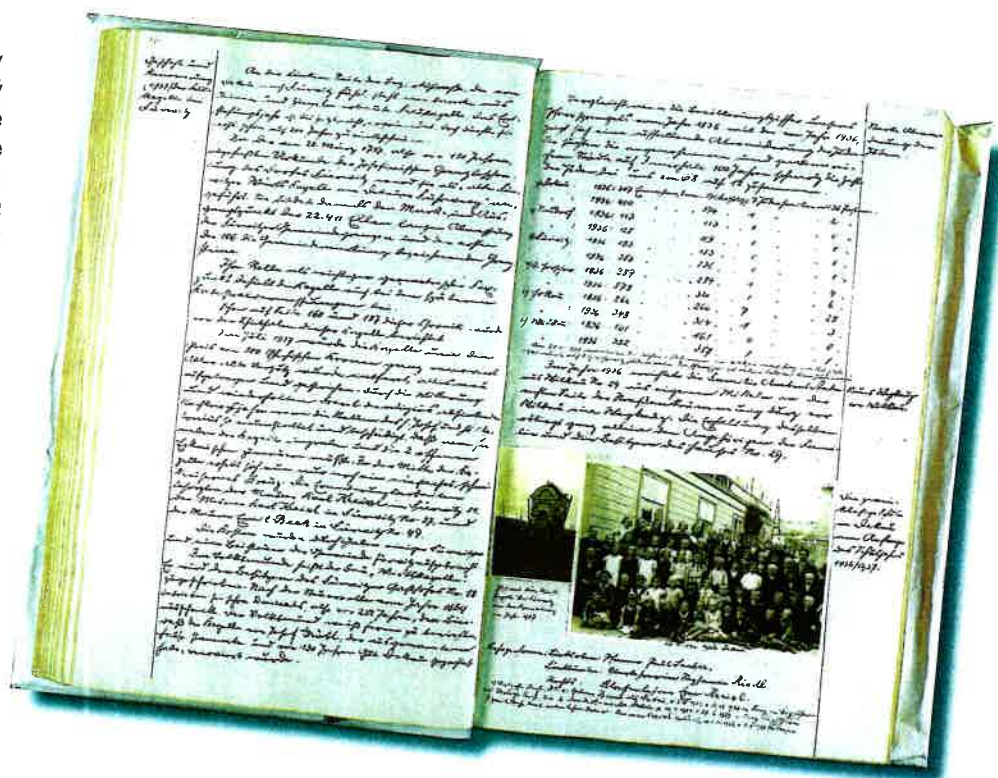
Někteří pamětníci pravidelně navštěvují svůj původní domov. Margit Blayerová, která nám také poskytla rozhovor, dokonce navštívila své rodné místo poprvé od odsunu v roce 1946.
~ Archiv Antikomplex

Vzpomín
na starý
domov

Také rakovnický archiv nám velmi pomohl. Velký význam pro další rešerše měly zejména zde objevené děkovské kroniky. ~ Děkovská farní kronika 1836–1933. ▶

V rámci projektu však také vzniká zázemí pro společenská setkávání v každé ze tří částí obce. Proběhlo slavnostní vysvěcení pomníku obětem 1. světové války; pod nově zrekonstruovaný křížek v Nové Vsi byl vložen pamětní list s odkazem dnešní doby budoucím generacím.

Již třetím rokem v pracovní skupině intenzivně pracují taktéž naši přátelé z o. s. Antikomplex. Svým zaměřením nám mimo jiné dodávají odvahu zacházet s citlivými tématy. Podporují nás v odhodlání poznat příběhy naší obce a díky tomu zažít vděčnost za místo, kde žijeme. Společná práce pak směřuje k podpoře všech bloků projektu a souvisejícím aktivitám.

Tato brožura je zhmotněním několikaletého snažení. Představuje první krok na cestě k poznání zejména starších dějin obce. Zároveň však tvoří základ pro vybudování stálé výstavy o děkovské historii. Věříme, že díky tomu zlepšíme vztah místních k jejich vlastní obci a také že přilákáme nové návštěvníky. V Děkově jsme připraveni za každou návštěvu „děkovat“.

Již dnes je však třeba poděkovat těm, kdo nás podporují v pokračování projektu. Především děkujeme rodákům a pamětníkům, kteří svými vzpomínkami pomáhají objevovat cenné informace, ale také ducha naší obce. Důležitá je pro nás pomoc odborníků. Mezi ně patří paní Ing. arch. Eva Volfová z NPÚ, manželé Stiessovi a především pracovníci o.s. Antikomplex. Díky nim je myšlenka projektu podpořena profesionálním přístupem, překonali jsme jazykové bariéry a dějinný kontext nabývá konkrétních podob. Děkujeme za materiály Státnímu okresnímu archivu Rakovník, Krajan-skému muzeu Podbořany-Jesenice v Kronachu, za podporu děkujeme také o. s. Historie, kultura a budoucnost Lubence. Poděkování patří Vladimíru Kozákovi za dokumentování veškerých záznamů, objektů a událostí, které jsou s našimi obcemi svázaný.

Elfriede Herrová, rozená Scherbaumová, dcera bývalého majitele hostince v Děkově, nám poskytla rozhovor. Společně s Walterem Nowakem, který v projektu sehrál důležitou úlohu, jsme pamětnický rozhovor zaznamenali v roce 2010. ~ Archiv Antikomplex ▶

KY

Úvod ke koncepci výstavy

ONDŘEJ MATĚJKA
Antikomplex

Nově renovovaná fara nám poskytne
prostory pro výstavu.
~ Archiv Antikomplex

Popis projektu

Kontakt mezi občanským sdružením Antikomplex a obcí Děkov vznikl v roce 2007. Z původní prosby o pomoc v dílčích historických otázkách se záhy vyvinula systematická a dlouhodobá spolupráce. Antikomplex oslovily především jasné cíle projektu a vůle na nich samostatně pracovat. Děkovský projekt měl od začátku jasný cíl vytvořit stálou výstavu na půdě rekonstruované fary. Zároveň však vytvořením historické výstavy Děkovští sledovali zvýšení zájmu místních obyvatel o vlastní obec a oživení místního společenského života.

Hlavní oblastí spolupráce mezi děkovským projektem Od vědomí místa ke kořenům a Antikomplexem se stalo zkoumání německojazyčné části děkovské historie, tedy historie před rokem 1945. Základem pro práci byl seznam pamětníků a německojazyčné prameny z archivu v Rakovníku a v Krajan-ském muzeu v Kronachu. V roce 2010 až 2011 na nahrávání pamětníků a studiu pramenů pracoval tříčlenný tým ze sdružení Antikomplex ve složení Sandra Kreissl, Katrin Schreyer a Agnieszka Socha. Práce se postupem času rozrůstala,

nakonec se podařilo provést celkem 14 polostrukturovaných rozhovorů s německými rodáky z Děkova, jeho současnými českými obyvateli a také s těmi německými obyvateli, kteří v Děkově dodnes žijí. Dále jsme vyhodnotili všechny klíčové písemné prameny a shromáždili velké množství historických fotografií.

Důležitou součástí práce byla snaha zapojit do projektu místní obyvatele. Dosud se ve společenském sále hostince v Děkově uskutečnila dvě setkání. První se konalo 28. 10. 2010 a jeho cílem bylo seznámit obyvatele s prvními výsledky rešeršů u pamětníků a v archivech. Zároveň jsme jim položili otázku, co by vlastně chtěli o dějinách své vlastní obce vědět. Všechny otázky jsme zaznamenali a staly se z nich jedny z ukazatelů pro další bádání. Na druhém setkání dne 26. 3. 2011 jsme nejprve odpověděli na všechny otázky z říjnové diskuse. Poté jsme prezentovali první návrh koncepce budoucí výstavy a diskutovali o něm.

Vedle těchto velkých setkání, kterých se účastnilo pokaždé přibližně čtyřicet lidí, se konalo množství dílčích schůzek, například s těmi, kdo po dvou zmíněných velkých setkáních projeví zájem o aktivní zapojení do projektu. Zejména během posledního roku jsme zaznamenali pomalu, ale zřetelně rostoucí zájem místních o spolupráci. Každý přítom nabídl projektu něco jiného, podle svých možností, včetně praktické pomoci. Velmi cenná byla pak pozvolna probouzená ochota pamětníků sdílet svoje vzpomínky. Díky tomuto vývoji se podařilo přesáhnout čistě historický charakter projektu a cíleně rozvíjet jeho komunitní rozměr.

V současné době se projekt nachází ve stavu, kdy byl v podstatě uzavřen historický výzkum do roku 1945 a pokračuje bádání po roce 1945. Zároveň už však bylo možné na základě dosavadního stavu poznání dějin obce před rokem 1945 i po něm vyvinout koncepci budoucí expozice stálé výstavy o dějinách Děkova. Dále se bude rozvíjet poznání některých kapitol dějin obce po roce 1945. Cílem této další fáze projektu také je, aby na něm ještě více než doposud spolupracovali současní obyvatelé Děkova. Pro tuto etapu už totiž neexistuje jazyková bariéra a zároveň se jedná o část dějin, která úzce souvisí i s pamětí místní komunity.

Základní principy koncepce

Před zahájením práce na výstavní koncepci, jsme se domluvili na jejich základních principech:

Princip participace

Místní komunita má být zapojena jak do přípravy výstavy, tak i později do její realizace. Konkrétně by mělo být možné, aby se výstava určitým domluveným způsobem mohla rozvíjet a doplňovat přičiněním místních obyvatel. Cílem je vytvořit komunitní muzeum v pravém slova smyslu, nikoli jen muzeum o místní komunitě, ale zároveň i muzeum vytvářené místní komunitou.